

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

א.כל	בי	עשרה	שכינתא	שריא
1.....				
ב.עיקר	טבילותא	בנורא		
6.....				
ג.מעשה	ידי	טובעין	ביום	ואתם
6.....				
6.....				
הדרן עלך אחד דיני ממונות.....				

דף לט.

א. כל בי עשרה שכינתא שריא

יש מתירין¹ לומר דבר שבקדושה בתשעה וצירוף קטן שהוא יותר מבן שש ויודע למי מתפללין, דכל בי עשרה שכינתא שריא, ולכן יש לצרף קטן שגם הוא בכלל בתוך בני ישראל, ולא נראין דבריהם לגדולי הפוסקים² וה"ה

¹ שתי הדעות בשו"ע או"ח נה א

² שדבר שבקדושה חמיר טפי, מה שאין כן בזימון כדלהלן. בה"ל שם ד"ה ולא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

שעבד ואשה אין מצטרפין³. ואפילו על ידי חומש שבידו אין לצרפו⁴. מיהו יש נוהגין⁵ להקל⁶ בשעת⁷ הדחק⁸. אפילו בלי חומש⁹. ודוקא אחד ולא

שנים¹⁰. והרבה אחרונים¹¹ מחמירין שלא לצרף שום קטן אפילו בשעת הדחק עד שיושלם לו הי"ג שנים.

³ ואונן גם אינו מצטרף אך אבל מצטרף, ועיין מ"ב שם כד מי מוגדר כאונן,

⁴ דלא מחשבינן הקטן לאיש ע"י שאוחז חומש בידו מ"ב שם כג

⁵ רמ"א שם מהרא"ש ומרדכי והגהות מיימוני פ"ט מהלכות תפלה,

⁶ ועיין שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן יח. שטוב שהשליח ציבור לא יתפלל תפילת שמונה עשרה בלחש, אלא יחכה בשירה הדשה עד אחרי שיגמרו הציבור את התפילה בלחש, ויתחיל להתפלל בקול רם, ובוה יוצא ידי חובתו. שהרי הטעם שש"ץ מתפלל הוא רק כדי להסדיר את תפילתו שאין זה חיוב כל כך ובפרט שמתפלל מתוך הסידור, ולכן אין לסמוך בזה על דעת המעטים המתירים לצרף קטן ולהכנס בחשש ברכה לבטלה. ועיי"ש שה"ה לענין קריאת התורה אך בשו"ת שבט הלוי חלק א סימן קטו. שמאחר והלכה זו של צירוף קטן מפוקפקת מאוד וגדולי הוראה לא היתה דעתם נוחה כלל במנהג זה גם בשעת הדחק, לכן אם נהגו נהגו, אבל בקריאת התורה לא שמענו.

⁷ בבית יוסף כתב בשעת הדחק היא, אם אין בעיר מנין אחר להתפלל בו. ועיין שו"ת אגרות משה שם. שאם יש חשש שיתבטל המנין, גם זה נחשב שעת הדחק גמור, אפילו שיש בית כנסת אחר שיש בו מנין שיכולים המתפללים ללכת לשם, משום שיתכן שהרחוקים משם לא ילכו, וגם הקרובים לשם ימנעו מללכת למקום שאין רגילים ויתבטלו מתפילה בציבור ומקריאת התורה ומכל אמירת דבר שבקדושה. ואף אם ילכו כולם לשם, הרי יתבטלו מלימוד השיעורים שלומדים בביהכ"ס זה. ועיין שו"ת מהרש"ם חלק ג סימן קסב. שגם אם צריך להפרד ממנין מתחדשים שמשנים ממנהגי התפילה הקדומים, נחשב הדבר כשעת הדחק ממש. ועיין שו"ת מהרש"ג חלק ב סימן מ. כמו כן, בימי מלחמה או בעל יארצייט מצטער, או אם יש חשש שבלי שיהיה מנין יהיו אנשים שכלל לא יתפללו, אפשר להקל. והכל לפי ראות עיני המורה.

⁸ דלפי דעת הרמ"א משמע דלתפלה קילא הצירוף מזימון דבתפלה במקום הדחק משמע מיניה דיש לסמוך על המקילין כמו שכתב בהדיא בדרכי משה ואלו בסימן קצ"ט לענין זימון מחמיר ואין מחלק שם כלל בזה והטעם כדי שלא ישארו ישראל בלי ברכו וקדושה. בה"ל שם סעי' ח ד"ה הוא כשוטה, ועיין שו"ת אגרות משה שם. שטוב שיהיה בידו חומש בגלילה, וכיון שבזמנינו אין חומש בגלילה יש לתת לו ספר תורה אף אם הוא פסול, ובשעת קריאת שמע ותפילת שמונה עשרה בלחש, שאסור לאחוז דבר בידו, יניח הספר תורה על השולחן, והקטן יאחז בעין חיים עוד כתב, שאם אפשר, טוב שיהיה הקטן בן י"ב שנה שהוא מופלא סמוך לאיש שמועיל להתרת נדרים

⁹ מ"ב שם כד

¹⁰ ובלבוש כתב שלא ראה נוהגין לצרפו אפילו בשעת הדחק ובזמנינו נוהגים לצרף קטן ע"י חומש שבידו ומיהו דוקא לשמוע ברכו וקדיש שהוא חיוב אבל קדיש שאחר עלינו לא יאמרו. וזה הוא דוקא כשמחזיק בספר תורה או בחומש אחד מחמשה חומשי תורה העשויים בגליון, אבל בחומשים כמו שלנו לא היו בימי חכמים, ובודאי שאינו מועיל. עיין ברא"ש ברכות פרק ז סימן כ. הו"ד בב"ח סעיף ג ואלויה רבה סעיף ד.

¹¹ אליה רבה ופרי מגדים ודרך החיים וחי אדם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

קטן שהגיע¹² לעונת הפעוטות ויודע למי מברכין¹³, דהיינו כבן¹⁴ ט' או כבן י', מזמנין עליו ומצטרף בין לשלשה בין לעשרה¹⁵. וי"א¹⁶ שאין מצטרפין אותו כלל עד שיהא בן שלש עשרה שנה¹⁷, דאז מחזקין ליה בגדול שהביא ב' שערות¹⁸, וכן נוהגין ואין לשנות.

מנין המתפללים¹⁹, אם התחיל אחד מהעשרה להתפלל לבדו, אן שסיימו תפילתם ורוצים להתחיל קדיש²⁰, ואחד או יותר עדיין מתפללים ואינו יכול לענות עמהם אמן, או שהוא ישן, אפילו הכי מצטרף עמהן, ובלבד שישארו רובם שאין מתפללים שמונה עשרה שיכולים לענות עמהם, שבכל בי עשרה שהם גדולים שכינה שריא ביניהם, דונקדשתי בתוך בני ישראל קרינן בהו²¹, שאין אמירת דבר שבקדושה בעשרה תלוי בענייתו, אלא רק בכך שיהיו שם²². ויש מחמירין ביותר מאחד²³.

¹² שו"ע ונו"כ שם קצט י

¹³ ופחות מזה אין דעתו חשיב לבלום אפי' יודע למי מברכין. מ"ב שם כג

¹⁴ וי"א דה"ה בפחות משיעור זה אם הוא רק מבן שש ומעלה אם הוא חריף ויודע למי מברכין. מ"ב שם כד

¹⁵ שאינו המור כדבר שבקדושה שדעת המחבר שאינו מצטרף כנוכר

¹⁶ רמ"א שם מהרא"ש והמרדכי פ' ג' שאכלו וטור

¹⁷ ואפילו אם הביא שערות קודם י"ג לא מהני. בה"ל שם ד"ה עד

¹⁸ וכל אלו הדעות הוא רק לענין צירוף שיהיה מצטרף לשלשה ולעשרה אבל שיהיה הוא המזמן ויוציא אחרים

בבהמ"ז לכו"ע אינו מוציא עד שיהיה בן י"ג שנה ויום אחד וידוע שהביא שתי שערות שבהמ"ז הוא מן התורה

ובשל תורה אין סומכין על חזקה זו דמסתמא הביא מיהו אם המזמן אינו אומר כי אם נכרך וכל בהמ"ז מברך

כ"א ואחד לעצמו כמנהגנו ונכמבואר בסימן קפ"ג ס"ז לית לן בה דכיון שהוא בן י"ג שנה סמכין בזה על חזקה.

מ"ב כז

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם ו

²⁰ ולענין קריאת התורה ונשיאת כפים צ"ע אך לענין קריאת המגילה בודאי אין הישן מצטרף לעשרה לכו"ע

דבמגילה בעי עשרה לפרסומי ניסא ובישן ליכא פרסום. מ"ב שם לג

²¹ ולא דמי לקטן דלא ידע למי מברכין ולא בר קדושה הוא. מ"ב שם לג

²² שו"ע הרב ז

²³ מובא במ"ב שם לב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

וי"א²⁴ שכן הדין באחד מהם ישן²⁵. וי"א²⁶ שאין הישן מצטרף. ע"כ לכתחילה²⁷ בודאי צריך להקיצו ועכ"פ לעוררו שיהיה מתנמנם²⁸.

אולם כל זה בעניית דבר שבקדושה כקדיש או ברכו אך כששליח ציבור חוזר התפילה²⁹, הקהל יש להם לשתוק ולכוון לברכות שמברך החזן ולענות אמן, ואם אין תשעה שמכוונים לברכותיו, קרוב להיות ברכותיו לבטלה³⁰. שחזרת הש"ץ חמורה יותר, וצריך להזהר שיהיו תשעה שומעים ועונים אמן אחריו כדי שלא יהיו ברכותיו לבטלה³¹.

²⁴ שו"ע שם. ובישן בודאי אין לצרף אפילו במקום הדחק ביותר מאחד כי בלא"ה יש הרבה פוסקים המחמירי בישן. מ"ב שם לב

²⁵ עיין בפמ"ג שכתב דה"ה לענין זימון עשרה ג"כ ישן מצטרף לדעת הש"ע כמו לענין תפלה. מ"ב שם לג

²⁶ עיין במ"ז שחולק לענין ישן וס"ל דאין מצטרף והסכים עמו הפר"ח דישן השיב כשומה ע"ש.

²⁷ ואם אי אפשר ג"כ בזה צ"ע למעשה כי אף דבפמ"ג כתב דאם א"א הסומך על ש"ע לא הפסיד וכן משמע מהח"א הלא הברכי יוסף וכן הדה"ח הסכימו עם המ"ז והפר"ח. ואפשר דבמקום שמתפללין קדיש וקדושה בקול רם והשאר בלחש יש להקל במקום הדחק בישן דלית בזה חשש ברכה לבטלה וכן משמע מפמ"ג דזה קיל יותר. בה"ל שם

²⁸ מ"ב שם לד

²⁹ שו"ע ונו"כ קכד סעיף ד. והוא מדברי שו"ת הרא"ש כלל ד סימן יט

³⁰ הקשה במגן אברהם סק"ח בשם שו"ת מהרי"ל סימן קנ. מאי שנא דבר שבקדושה מחזרת הש"ץ דשם צריך עונים עיין שם שהמהרי"ל הקשה מדברי הרא"ש על דברי השולחן ערוך כאן בסעיף ו שכתב דמצטרפין ישן, אף שאינם מכוונים לברכות הש"ץ. והמשנ"ב בסקל"ח הביא דברי המ"ז סימן קכד סק"ב שהקשה מדברי הרא"ש על דברי השולחן ערוך כאן בסעיף ח שכתב דמצטרפין הרש המדבר ואינו שומע, אף שאינו יכול לשמוע ברכות הש"ץ. ובשולחן ערוך הרב סעיף ז. קיצור שולחן ערוך סימן טו סעיף ז, סימן כ סעיף ב. הליכות שלמה תפילה פרק ט דבר הלכה אות ג. כתבו דחזרת הש"ץ חמורה יותר

³¹ אמנם יש לעיין דלשון קרוב להיות ברכותיו לבטלה ו' נראה כברכה לבטלה ומשמע דלא הוי ברכה לבטלה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ומכל מקום בשעת הדחק,³² רשאי לצרף לחזרת הש"ץ גם אותם שמתפללים עדיין³³, כי מעיקר הדין נראה שגם ישן מצטרף³⁴. ויש שכתבו שלכתחילה יכול לצרף מי שמתפלל שמונה עשרה, ואין צריך להמתין שיגמור, אא"כ יגמור בזמן מועט³⁵.

מה שהתבאר בברכות דף ט. שמי שיש לו בהכ"נ³⁶ בעירו ואינו נכנס בו להתפלל נקרא שכן רע וגורם גלות לו ולבניו. אם מתפלל בביתו בעשרה אינו נקרא שכן רע³⁷, כיון דגם שם שכינתא שריא דכל בי עשרה שכינתא שריא ומיהו על כל פנים מידי בית הכנסת לא נפיק, אלא אם אותו המקום שמתפללים הוא מקום קבוע לקדושה.

שלשה או ארבעה³⁸ שאוכלים צריכין להפסיק מסעודתם להשלים לעשרה ולברך ברכת הזימון בשם ואין צריכין להפסיק רק עד ברוך אלהינו שאכלנו וכו' ולא יותר. ויכולין אח"כ להצטרף לששה אחרים שאכלו אצלם לזמן בשם דלא שייך לומר פרח זימון דאמירת אלהינו דאכל בי עשרה שכינתא שריא וכן אם יש אפי' חמשה שהפסיקו לחמשה אחרים מצטרפין אח"כ לחמשה אחרים לברכת אלהינו כשאוכלים עכ"פ כזית פת ביחד.

³² כיון שבמהרי"ל סימן קנ. הו"ד במשנ"ב לקמן סימן קכד סק"ט חולק בזה על השולחן ערוך שם, וכתב שאין אנו נוהגים להקפיד שיהיו תשעה עונים ומכוונים, אלא מצרפים למנין של חזרת הש"ץ גם מי שאנו יודעים שמדבר בחזרת הש"ץ ואינו שומע כראוי. אך כתב המהרי"ל דלבו מגמגם דשמא שאני משיח דראוי לבלילה, משא"כ הישן. ועיין בב"י שהביא דברי המהרי"ל, ומסיק כדאי הוא מורי ז"ל לסמוך עליו..

³³ ועוד יש לצרף שמה שכתב השולחן ערוך שאם אין תשעה שמכוונים לברכותיו קרוב הדבר להיות ברכה לבטלה, אין הכוונה שזה ברכה לבטלה ממש ואסור גם בדיעבד, אלא כמ"ש השולחן ערוך 'קרוב', ולא ממש. וכעין זה כתב בספר טהרת המים (שיירי טהרה מערכת הה' אות כ) דכאן כתב השולחן ערוך את עיקר הדין דמצרפים את מי שסח וישן, ושם בסימן קכד כתב לזרז את הציבור לכתחילה לשמוע את ברכות הש"ץ לחוש לדברי הרא"ש, אף שלא הלכה לא קיי"ל כמותו. וכן כתב בעמק ברכה תפילה אות ו כתב, שהשולחן ערוך הביא דברי הרא"ש רק לחומרא בעלמא. ובתורת חיים (סופר, סימן נה סק"ב) כתב, דגם כוונת הרא"ש רק דלכתחילה צריך עשרה שומעין. ועיין בברכי יוסף סעיף ו שדחה תירוץ זה, דכיון דקרוב ממש לבטלה לא הו"ל להכשיר בפשיטות. ותו דמהרי"ל הוקשו לו מהרא"ש וכתב דלא נהיגי כהרא"ש, וא"כ קשה על השולחן ערוך שפסק כהרא"ש, ואעפ"כ כתב דיש לצרף ישן, וכן הקשה המ"ז סק"ד. ובאמת המ"ז שם חולק על השולחן ערוך וסובר שישן אינו מצטרף אפילו לקדיש כיון דהוי כשומע. ובמשנ"ב (סקל"ח) הביא דברי המ"ז בסימן קכד סק"ב שסובר כי גם מדבר ואינו שומע אינו מצטרף לחזרת הש"ץ מטעם הרא"ש. אך לענין צירוף מתפלל סבירא ליה להמ"ז כאן דמצטרף אפילו לחזרת הש"ץ כיון דיכול לשתוק ושומע כעונה.

³⁴ הליכות שלמה תפילה, פרק ט דבר הלכה סעיף ג, אשי ישראל פרק טו הערה יא

³⁵ כ"כ בחוש שני (או"ח עמוד קעו) דדברי הרא"ש נאמרו רק בתורת אזהרה שצריך להקשיב לחזרת הש"ץ, וכן דעת הגר"ח קנייבסקי (אשי ישראל בתשובה שבסוף הספר מהדו"ב תשובה כב) שאין לחלק בין קדיש לחזרת הש"ץ. וכן כתב בשו"ת ציץ אליעזר (חלק יב סימן ט). וכן משמע במשנ"ב סקל"ג שהביא מהפרי מגדים שבתו"ד כתב דישן מצטרף לענין תפילה, וכן מבואר בבאור הלכה (ד"ה או).

³⁶ שו"ע ונו"כ שם צ יא

³⁷ הרב מהר"ר עזרא מלכו בספר מלכי בקדש דף קי"ב. במחזיק ברכה שם ס"ק ד, ומ"ב שם לח

³⁸ מ"ב ר ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ב. עיקר טבילותא בנורא

גר שמל, ועדיין לא הספיק לטבול, עד שבאו הנכרים ותפסוהו והעלוהו על המוקד, נחשב לישראל, וקוברים אותו בקבר ישראל³⁹.

דף לט:

ג. מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה לפני

כבר התבאר במסכת מגילה דף י: שבימי חול המועד⁴⁰ פסח ובשביעי של פסח ובחול"ל גם בשמיני של פסח, אין גומרים את ההלל אלא אומרים בדילוג, מפני שבז' של פסח נטבעו המצריים אמר הקדוש ברוך הוא מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה, וכיון שבז' אין גומרין אותו ע"כ גם בחה"מ אין גומרין אותו שלא יהא עדיף מי"ט האחרון⁴¹.

הדרן עלך אחד דיני ממונות

³⁹ הסמ"ק מצורף (מצוה קנו) נשאל על יהודי שיצא לשמד, וכשביקש לשוב לדת אבותיו תפסוהו האויבים והעלוהו באש. האם מותר לקבורו בקבר ישראל, שהרי המנהג הוא שמי ששב לדת אבותיו, זקוק לתספורת ולטבילה, ויהודי זה לא עבר לכאורה לא תספורת ולא טבילה, שהרי עוד לפני שהספיק לעשות משהו, כבר לכדוהו האויבים ושרפוהו והשיב הסמ"ק שמותר לקבורו בקבר ישראל, וזאת על פי דברי הגמרא כאן, כי קבריה למשה במאי טביל וכי תימא במיא, והכתיב מי מדד בשעלו מים אמר ליה, בנורא טביל, דכתיב כי הנה ה' באש יבא. ומי סלקא טבילותא בנורא? אמר ליה, אדרבה עיקר טבילותא בנורא הוא, דכתיב וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים. מכאן הוכיח הסמ"ק שעלתה לו שריפתו באש של בעל התשובה ההוא, כטבילה לכל דבר. כמו כן מבואר בחז"ל שבשעה שיצא אברהם אבינו מאור כשדים אמרו מלאכי השרת מגן אברהם, ופירשו המפרשים, דהיינו שמיד שיצא מאור כשדים נהפך לישראל, וזאת היתה טבילתו לגירותו. אלא שיש להעיר שרש"י פירש וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים, דחיה דחיה, ודרש להו הכי כל מי שאינו יכול לבא באש מפני שישירף, תעבירו במים. הרי שזה רק דחיה, ויתכן שאין טבילה באש. אך יתכן שסבירא להסמ"ק שהדחיה הוא רק מהפסוק, שהרי פסוק זה נאמר בטבילת כלים, שמה שלא בא באש די במים, אבל בעיקר הטבילה, יתכן שאף רש"י מודה שהטובל באש עלתה לו טבילה, וצ"ע. השוקי חמד.

⁴⁰ שו"ע תצ ד

⁴¹ מ"ב שם ז בשם המ"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

